

I. A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó intézmény neve: -
2. A javaslatot benyújtó személy adatai:
Név: **Sümegi János**
Levelezési cím: **8330 Sümeg, Balogh Lajos u. 2.**
Telefonszám: **+36309395440**
E-mail cím: **sumike0525@gmail.com**

I. NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése:

Sümegi János (1921-2002) életútja

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása:

Kulturális örökség

3. A nemzeti érték fellelhetőségének a helye:

(egykori tárgyaiból, irataiból, fényképeiből, kitüntetéseiből sokminden megtalálható keresztfánál Sümegen, a Balogh Lajos u. 2. szám alatt)

4. Értéktár megnevezése, amely szerint a nemzeti érték felvételét kezdeményezik:

települési (arcképcsarnok)

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása:

Sümegi János életének története:

1921. június 10-én született Sümegen Badics János néven.

Szülei: apja Badics János csendőr törzsőrmester volt - leszerelt 1920-ban. Édesanyja szül. Csiszár Magdolna háztartásbeli. Testvérei:

Badics György 1923.

Badics István (meghalt 1 éves kora előtt)

Badics István 1927.

Badics Ferenc 1928.

Badics Sándor 1930.

Badics Mária 1932.

A Badics nevet még édesapja magyarosította 1936-ban, ekkor lett a neve Sümegi János.

Iskoláit 6 éves korában kezdte, s 6 elemiit végzett. (Majd felnőtt fejjel elvégezte a 7-8. osztályokat is.) Tizenhárom éves kora óta a családi gazdálkodást segítette. 1934-ben, mikor a levente mozgalom Sümegen is beindult, tehát már a kezdetkor belépett a zenekarba harsonásként (basszus trombita), és levente volt 1941-ig. Ezen időszak alatt élte a paraszti fiatalok szokásos életét. Gazdálkodott az apjával és testvéreivel. Mivel nagyon jó énekhangja volt, 14 éves kora óta tagja volt a helyi énekkarnak is. Részt vett, és rendszeresen szerepelt a község kulturális életében. Gyakran vállalt szerepeket a zenés színjátszó körben: a Katolikus Gazdakör épületében volt a helyszín. Közben folyamatosan járt a cserkész zenekarba is.

1941. augusztus 30-tól katona: Zentára vonult be a harckocsizókhoz. Ott a parancsnoki autót vezetője lett. Részt vett a Don környéki harcokban. A visszavonuláskor az északi irányból jöttek haza felé, mikor is harckocsi ezredüket besorozták a mocsarakba. 85 tankból csak 5 tért vissza. Csak kevés katona maradt meg, a szerencsések között volt Sümegi János is, mivel parancsnoki sofőrként kerülnie kellett a harcok sűrűjébe. A német utóvéd harcok alkalmával a Székesfehérvár környéki ütközetben megsebesült – egy löveg szilánk akadt a testébe, így került a győri hadi kórházba. Sebesülteként Németországba vitték, s felgyógyulása után az amerikai előnyomulások miatt amerikai fogságba esett. Fogoly volt 1945. április 8-tól 1946 február elejéig. Hazaengedése után 1946. február 6-án a komáromi rendőrkapitányságtól kapott Utazási igazolványt, és február 8-án haza érkezett Sümegre.

A család újra együtt gazdálkodott, mintegy 7 kat.holdon. Egy-két tehén is nevelkedett a birtokon, feladatuk volt a szekér húzása. Nehezen éltek meg, mert a családfő elvesztette a nyugdíját, és csak a gazdálkodásból volt bevételük. Így jutunk el a TSZ-szervezés időszakához. 1956 után felerősödött a beszerzés, és kénytelen volt belépni a sümegi Kossuth TSZ-be. A család minden földjét bevitték a közösbe, s így mindjárt brigádvezető lett. 1959. március 1-től TSZ-tag. Befejezte a 6 elemi iskoláját, elvégezte a nyolc általánost esti iskolán. Több tanfolyamot is elvégzett. Soha nem nősült meg, szinte már büszke volt öreglegénységére. (Azért mi tudtunk egy be nem teljesült szerelemről.) De mindig önzetlenül segítette testvérei családját anyagilag is. Munkaidején kívül szőlőjében tevékenykedett, szinte csak késő este járt haza.

A mindig becsületes munkáját és önzetlenségét értékelték úgy a munkahelyén, mint a környezetében. Beválasztották tanácsagnak, sőt bekerült a szűk körű végrehajtó bizottságba is. Ezen időszak alatt 14 évig bírósági ülnök is volt. Munkahelyén a beosztása nem is változott meg, végig brigádvezető maradt.

Nagyon sok elismerést kapott munkája és becsületes közéleti szereplései miatt.

Felsorolásként:

- Kiváló termelőszövetkezeti tag arany fokozat 1963
- Veszprém Megyéért Kitüntetés 1974
- A Szocialista Mezőgazdaságért bronz fokozat
- Kiváló Munkáért Arany fokozat 1981
- Kiváló Társadalmi Munkáért 1981
- Érdemes Társadalmi Munkás 1984

- Kisfaludy Sándor Emlékérem kitüntetés 1999
- Sümegi Fúvószenekar Emlékplakett 1999
- Sümegi Városért Emlékplakett (PRO URBE)

1981-ben megérdemelt nyugdíjba vonult. Nyugdíjas évei alatt is folyamatosan tagja volt a Városi Fúvószenekarnak. Gyakran léptek fel különböző rendezvényeken.

Élete végén kórházba került, s nemsokára, 81 éves korában, 2002. május 12-én örökre lehunyta szemét. Sirja a sümegi temetőben található.

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett:

Hosszú ideig végzett társadalmi munkájáért, közéleti tevékenységéért, ismertsége és köztisztelete miatt érdemes arra, hogy a települési Arcképcsarnokban elfoglalja méltó helyét.

A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia):

7. 8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának a címe: -

III- MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt érték fényképe:

Dallal, táncsal

— Könnebbben megy a munka és vidámabb az élet is, — így mondja Kalamár István, a sümei földművelésügyi egyesület elnöke, a sümei ifjúkultúra vezetője.

— A mi kultúregyesületünk 1953-ban alakult, szerény körülmények között. Ma már 120 tagja van.

Vegyes énekkar, szalonszenekar, táncosport, és szíjgyártó csoport. Azóta már háromszor nyertek kulturális versenyeken megyei első díjat.

— Jöjjen, csak jöjjen, — a már autója is az önkéntesek által adományozott. Kiválóan sem volt jönni, már mondja is.

— Az idén 25 alkalommal szerepeltünk itt Sümei és környékén. Csak néhányja mondja a sok szereplés közül. Lohár Vándorlók, a dalnok, amit Sümei négyes, Jánosbányán és Nyiradon pedig egyszer-egyszer alkalmunk volt. A zenekarunk Horváth, Kodály, Erkel műveit, vagy Verdi-t a Tuba együttesét is játssza. A táncosport különböző népi táncokat, az érdekes népdalokat és magunkat indulhat az elő.

— Ha már ilyen sok szép dolgot elismert a kultúrcsoport életéről, arról is beszéljen néhány szót, hogy jelenleg mit csinálnak?

— Most augusztus 20-án, állományunk ünnepére készülünk. Szíjgyártó csoportunk egyfelvonásos előadást, a táncosport a sümei lakodalmas ünnepét mutatja, az énekkar pedig sümei énekeket mutat. Szeptember végére pedig 3 órányi műsorral készülünk.

De nézzük csak meg, ha már ennyi sok minden tudunk arról a kultúregyesületről, hogy kik ezek az emberek, hogy élnek és mit dolgoznak, akik szinte láthatatlanul odaadással ilyen magas színvonalú kultúrát készítenek Sümei és környékén.

Kaiser Mihály a szíjgyártó csoportban és az énekkarban szerepel, a sümei Kossuth Tíz tagja, Sümei Ferenc hányász, Balázs József rendőri, Sümei János egyetemi dolgozó paraszt, dr. Zöldi Pál körhízi orvos, Varga László igazgató-tanító és még sokan mások, tevékenyen dolgoznak.

Ezek az emberek, akik a napi fáradságos munka után lelkesedve összejönnek, tanulnak, dolgoznak, hogy kultúrájukkal összekövezzék a falu népet!

Keresztes József
MESZIV szlov. pol. előadó.

Középdunántúli Napló, 1958. augusztus 16.

Vezetőként a dolgozókért

Sümei szinte mindenki ismeri Sümei Jánost. Tizen-négy éves korától tagja volt a helyi éneknek, később a zenekarba is jelentkezett. Volt bírósági ülnök, aktívan részt vett a közéletben. Legtöbbször még mint termelőszövetkezeti brigádvezetőt ismerik, aki kiállt a dolgozók érdekeiért az elnökséggel szemben is.

Sümei János a termelőszövetkezetben mindig a tagok érdekeit képviselte
Fotó: Gáspár Gábor

— Ötvenkilenc februárjában léptettek be a térszbe. Akkoriban a kényszerből bevitték azt mondták, ne dolgozzunk, akkor megszűnik az egész, és visszaáll a régi — emlékezik. — Az első közgyűlésen vezetőségi tagnak és brigádvezetőnek is megválasztottak. Nehezen, de megértettünk az emberekkel, kapáljunk, mert ha nem, jövőre éhen halunk.

Egy év múlva az első zárszámadáson kiderült, nincs eredmény. Volt, akinek az SZTK-ját sem fedezte a keresete. Végül munkaegységként 13 forintot fizettek, a mérleget pedig, hogy mutasson valami eredményt is, meghamisították. Érkezett a banktól egy revizor, és azonnal rájött a turpisságra. Veszprémben tárgyalták az ügyet, ahol 45 tagot hallgattak meg tanúként. Sümei János, akinek ismerős volt az igazságszolgáltatás világa, 12 évig ülnökskődött a bíróságon, nem akart sem ellenük, sem mellet-

tük vallani, csak igennel és nemmel válaszolt. Nem is tartott sokáig a meghallgatása. A procedura után a térsz vezetését leváltották, és a párt helyükre ültetett egy jó szándékú, szorgalmas embert, akivel csak egy baj volt. Bányász lévén, a mezőgazdasághoz mit sem értett. Tudta is ő ezt magáról, minden döntése előtt kérte a dolgozók véleményét. Nemsokára megérkezett a bank megbízottja, hogy a kintlevőséget behajtsa. A magtárban tárolták a gabonát, a cukrot, amit a tagoknak akartak kimérni munkájukért. A megfoglalt gyűlést hívott össze, ahol közölte, mindent lefoglal, és kérte a magtárkulcsot.

— Mondtam, innen aztán el nem visz semmit! Azért a parasztok dolgoztak meg keményen, a termény őket illeti!

Másnap reggel korán befogta a lovát, elkérte a raktárkulcsot, felpakolta a cukrot, elvitte a piacra, Weiss néni boltjába, kérte, osszák szét minél hamarabb, és mondják meg, másnap a lisztet mérjük. Egyszer csak megjelent a bank embere. Hát maguk meg mit csinálnak? — kérdezte. Nem látja, mérjük a cukrot — szóltak le a kocsiroltón, s a férfi hal-kan annyit mondott: — Jól tesztek.

Sümei János úgy gondolta, a személyes példamutatás a legjobb meggyőzés, beállt emberei közé vetni, szántani, kapálni. A

termelőszövetkezet elnökének ez nem tetszett, rosszallását többször ki is fejezte. Míg nem egyszer szorított a vetési határidő, megkérte beosztottját, szervezze meg a vasárnapi túrlót. Próbálkozott, de mindenki talált valami indokot, amiért nem tudja vállalni. Míg nem kijelentette, ha senki sem jön, ő akkor is ott lesz. Akkor aztán megjött a többiek munkakedve is. Még keresztfiát és az ő barátját is elvitte. Az elnök zsákkal a hátán állt a vetőgépen.

Elindult a körzetesítési buli-lám. Az öt falu 2600 hektárját művelő szövetkezetekhez még 13 falut hozzá akartak csatolni. A gyűlésen elmondták az előnyöket, de a hátrányokról hallgatott. Szavazás előtt kért szót Sümei János, és elmondta, a körzetesítés nem egyéb, mint a fejlődés kerékkötője.

— Megmondtam, hiába szavazunk mi itt meg bármit, remélem, a minisztériumban lesz egy józanul gondolkodó ember, aki nem engedélyezi. Pár hét múlva kérdezték, rokonom vagy barátom-e a földművelési miniszter, a kérvényt ugyanis elutasították — mondja.

Két esztendő múlva egyesítették a szövetkezeteket. Akkor már nem tiltakozott ellene. Három nappal az egyesítés után a saját kérésére nyugállományba vonult.

Tisler Anna

Veszprémi Napló, 1998. november 2.

A sümegi fúvósok

Alapítók a sümegi művelődési házat, de egyelőre senki nem igényli a dolgozatát. A kis kultúrta, ahol most meghúzódtak magukat, csak akkor emlékeztek a kultúra otthonára, ha az emberek megtöltik szellemmel, élettel, nevetéssel. A falat még csak lélektelen tudták pingálni a rajzokból szokatlan tagok, de a mennytelen ledőlt színpadon már csak az üdítő színpad, szépséget alig. Időnként macska színpadon is, a melléképületben egyfajta, víz csak a dörben.

– Megragygná – mondja Sándor Nagy Antalné igazgató.

Teniszpályán kívül kerül, van egy kis üdülő, napi meg szíves kérés. Nem az újságírók stól az, inkább a fúvószenekar idehívott tagjainak. A karnagyok, Adorján Géza, meg az Sümegi testvéreknek, Jánosnak és Ferencnek, akik az alapítók óta, vagyis éppen 45 esztendeje fúvósok.

Már trécselünk néhányan, amikor János bácsi megérkezik. Munkától csupán pár perc, tréfiel szíves, egyelőre brigádvezető is az.

– Elment a kézfűtő – ül a kávéban – de most volt az elegáns. Kétféle ember, hírnem volt gép.

1

Fényképet válogatunk a zenekarról. Jó néhány akad belőlük az albumban, kivágtak újságjuktól meg más emlékek társaságában. A hangszerek többnyire gyerekek kezében, csak néhány felnőttet látunk.

– Kiéregedtek a régiék – mondja Sümegi János. – Ki-hallott a fogok. Nem fúvósok már.

– Csak úgy beleszóppantam ebbe a munkába – magyarázza Adorján Géza, aki egyelőre iskolai igazgatóhelyettes, éneklő és „A” kategóriás karnagy. – Horváth Laci bácsi, aki még diákkoromban nekem is mesterem volt itt, lekötött. Nem volt vezető, meghívott. Akkor még 8-9 felnőtt volt, de csak a gyerekekkel lehet újra kezdeni. Nehéz kezdtél az! Sümegen nincs zenekarlak. A karnagyok kell taníthatni a hangszereket.

– A tubától a kármányig majdnem mindent megtanultam. Most gyűrt a fúvós. Persze a nehéz színpadon a gyerekek nem tudják kihágni. Egyre-ebbek lett immár nekik, de úgy, hogy az ártatlanok is igen változtak.

– A gyerekek szívesen csatlakoznak.

– Több a jelentkező, mint ahányra szükség van, meg válogathatók is. Csak hát nyol-

codik után a 90 századuk el-megy a községből, aztán ke-reshetünk mindig újakat. Így, az egészzenekarban né-gyen játszottunk, a van-nak máshol is. Ha itt mara-dnánk...

2

– Milyen volt a kezdet? – kérdezem Sümegi János bácsit.

– Hangszerek nélkül fog-lunk hozzá 1934-ben, levente-zenekar alakult. A karnagyok-nak volt az ötlet, de az Ago-ston nevű kántortartató vezette. Létszám meg húsz gyakorlat-losztunk, hangszereket értékelni pötyögöttük. Szem-lel az Agoston sem trombi-ról soha nem létezik. Aztán fa-vározzal megjáróltott itt a Kékes-dombon a Hóvám-ba-kar salátá.

– Szívesen csinálták? – Mondom, leventék vol-tunk. Amikor mi játszottunk, a többiek gyakorlatra vonultak. Persze, hogy masolyogtunk a bajszunk alatt. No meg abban az időben a segény legény-mek más ingyenesorakozás nem volt, így, a cirkszóba né-ha sikerült bebújni a ponyva-alatt, de a masira már nem volt látható.

Mint annyi mindenbe, ebbe is beleszólt a háború. Sümegi János 1942-ben bevonult, a kalandos amerikai fogság után került haza.

– Milyen zenekart talált? – Semmiért. Hangszerek, emberek jöttek elölünk. Ek-szer már Horváth Laci bácsi volt a kántortartató. O-után csinált életet. Volt szimfo-nikus zenekar is, színjátszók. So-va ottuk elő a népszínműveket. Azok voltak az évek!

– Jobb lett a zenekart? – Persze. A háború előtt csak indulókat játszottunk, meg egyházi zenét. Most az-után volt más is. Azok a gy-ermek győzelem, Chopin, Beethoven műve meg a gy-ermek Strauss-melódia. Völ-tük mindenféle a fúvósok a be-mutatott népszínműveket.

– Akkor ismerem én meg a kár-nyikat. Csak az a sok kereszt ne lett volna!

– Kereszt? – Az hát, előjegyzés. Persze az volt benne a szép, hogy nehéz volt... az meg a pri-madonna is felszett, a nyitási fanfóna.

– En is hallottam a Mész-kolász nagy sikerről – tö-ltje Adorján Géza.

– Azt már untam, inkább a János viláit szerettem. Mész-kolászunk volt. Szép és szé-ke nő, nagyszerű hanggal!

3

A zenekar működésének csúcspontja minden bizonnyal az ötvenes évek eleje. Több-ször is játszott Rákosi Mátyás-nak, vitték őket szívesi ünnepe-re, alkalomra.

– Lesz-e még egyszer olyan gyűlés?

– Jó kéreken van a dalog. – véli János bácsi. – Géza nemcsak a szokmót érti, de haza is huzarozza szereplés után a gyerekeket a környé-zet lakóiba. Szerencse, hogy min-dig ottad egy jó bolond, aki továbbvitte a dalgot, de ottál ezán el is várak.

– Ilyen segítőkkel, mint a Sümegi testvérek, nem is olyan nehéz – mondja a karnagy – mindkettő segítenek hangszert tanítani.

– Mostanában hol szerepel-nek?

– Egy évben van 10-15 fel-hívásunk. Tapolca, Keszthely, Veszprém meg a lárságosság-odnak szereplési alkalmat. Ott vagyunk a sümegi ünnepce-ken, avatásokon.

– Segítség?

– A zenét megbecsülnék, s a megye többi együttesétől jobbak tanultak. Hangszereik, kántoranyagban nincs hiány, s Nagyiván Éva meg a színpad-igazgató is ellát bennünket tanácsokkal.

Mondják, a hagyomány nagy erő. Sümegen egyszerre men-tik, építik, s felhasználják azt a hagyományt. S a hangszert tanuló, később muzsikáló fia-tole tudása, belső gyarmad-ása – itt vagy mást – igo-zi értéke volt.

Csángóber János

SÜMEG MUZSIKUSAI

A zene csodálatos világa, művelődés és hallgatóság egyaránt gyönyörűség. Emlék-zeneművekre akik ha meghal-tottak, hogy esténként dr. Ke-ler László főorvos zongorázott, odalopkodtak az ablak alá. Am, ha megnyit egy ajtó, vagy kinezett valaki az ablakon, ah-nyan voltak, annyi felé szalad-tak a gyerekek. Ezért is kárte vendégeit a közönségetnek ör-vendők főorvos: tegyének úgy, mintha nem vennék észre a fal mellett lapuló hallgatókat. Ezek gyerekek sem volt rendkívül érdeklődésük titka is abban, ke-rendő, hogy életükben először hallottak ilyen muzsikát. Ami-kor megkérdezték a szülőket: mit játszik doktor úr?, csak annyit tudtak válaszolni: „Ilyen még nem hallottunk, nem tudjuk mi, csak azt, hogy szép.” Nem értet-ték csomóelőket a szülőket, még kevésbé azt, hogy mind többször hangzóltatták a gyerekeket: jó lenne alaktani egy zenekart.

Ilyen előzmények után Agos-ton Imre kántortartató vezetésé-vél 1934-ben alakult meg Sümeg-a fúvószenekar. Abban az időben nagy erőfeszítést igényelt ez a városka zenekarától. Az anyagi támogatást neheztette, hogy csupa 12-13 éves zenéhe semmit nem ért gyerekek és, mekedett a kottával, majd a hangszerekkel. Agoston Imre ki-beleltelen szívesedéllyel végzett karnagy teendőjét. Szécskarnag-ya Szilárd József is éppen, hogy kilépett a tizenévesek so-rából, ám a zene iránti elhiva-tottsága és tanítási módszer-ekén, Józsi bácsinak szántották a zenészek.

Ötven év telt el azóta és a hajdani zenészek szátszóródtak az országban. Anáról fura szál-t a hangszert, előfordult, hogy egy családból négyen is játszottak a zenekarban.

Nemrég a sümegi Kisfaludy Művelődési Ház vezetői meghí-vókat küldtek szét az országba. A zenekar megalakulásának 50 éves jubileumi ünnepéjére hív-ták mindazokat, akik valaha játszottak a sümegi fúvósze-nekarban. Ez a megtisztelő hívó sorokra három ember kivételé-vel valamennyi invitált megje-lent. Csak az alapító 89 éves Agoston Imre karnagy és még

két zenész nem tudott elutazni a szépen formálódó dunántúli vá-roskába. De valamennyien el-küldték jókívánságaikat, kö-zöttük a megemlékezést. A megjelentek pedig akik Lenti-ből, Zalamegyéből, Budapest-ről, Szombathelyről és Pécelről érkeztek családostól, minden várakozást felülmúló ünneplés-ben részesültek. Fogadásukra és köszöntésekre megjelent dr. Nagy István, a városi tanács el-nöke, Gruber Ernő, a városi pártbizottság titkára és Oláh Ferenc a Hazafias Népfőrti tit-kára. Az alapító tagok körül megjelentek Ozkai Sándor – aki még ma is játszik a sala-gésszal fúvós és szimfonikus zenekarban –, Nagy Sándor, Ta-kecs József, Cséprei József és Szilárd József vezetőkarnagy. Ném megjelést kellett, hogy a helybéli lakosok közül az ugyan-csak alapító Sümegi János még ma is a zenekar tagja, a Helik-on kívül művelője, a néhány évvel fiatalabb Sümegi Ferenc pedig a zenekar vezetője. A Be-besi papi és fia ugyancsak hű maradt a hangszerekhez, sőt már az unokák ismerekednek a zenével.

Régi emlékek felidézése és a helybéli Patonai Ferenc kerámi-kus által – a vendégek részére –, fejtájtást ajándék talakban való gyönyörűsége után mind inkább az iskolás gyerekekről kezdünk beszélgetni... Horváth László karnagy, aki harminc évén át, 1972-ig vezette a zene-kart és Adorján Géza a jelenlegi karnagy egyaránt azt hangsú-lyozta, hogy akárcsak ötven év-el ezelőtt, most is a gyerekek követeledének. Nem is a gyere-keket és, sokkal inkább kérés. Az üdülőnállt városkában a két másfél ezer lakos az iskolák-ba. Nagyon szeretnék, ha az általános iskolákban zenei eszt-ály beindítását sikerülne elér-niük. Amint mondták, a város vezetősége minden feltételt bi-za-ost, az órák és zenetanárok már a városban élnek és dolgoz-nak, csak éppen az engedély hiányzik. Mi azonban reméljük, ahol ilyen társadalmi tény-mutatók és zenei oktatásra, il-letve tanulás megteremtése, onnan nem maradhat el a meg-valósulás lehetősége sem. Ert-tőlreket, talán a jubileumi ün-nepég résztvevői is elbűsítik.

Sárdi Ferenc

Veszprémi Napló 1980. július 27.

Szabad Föld 1984. június 23.

2. A javaslathoz csatolt saját készítésű fényképek és filmek felhasználására vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat:

A fotók a beadványt készítő tulajdonát képezik, a felhasználásukhoz hozzájárul.

Az újságkivágatok az Arcanum Digitális Tudománytár adatbázisából származnak.